

สภาพแวดล้อมของคนไทย

...การที่คนเราจะอยู่ดีมีสุขได้นั้น นอกจากจำเป็นต้องมีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้ที่พอเพียงกับการดำรงชีพแล้ว ยังต้องมีคุณภาพชีวิตที่ดี นับตั้งแต่ การมีที่อยู่อาศัยของตนเองที่มั่นคง มีสาธารณูปโภคพอเพียง มีความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งการได้อยู่ ในสภาพแวดล้อมที่ดีที่เอื้อต่อการดำรงชีพ ด้วย...

ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้วยการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี ที่น่าอยู่ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้คนเรา อยู่ได้อย่างมีความสุข เนื่องจากความต้องการพื้นฐานของคนส่วนใหญ่ นั้น ย่อมอยากให้ตนเองมีความสุขทั้งกาย และใจ ไม่ว่าจะเป็นการมีที่อยู่อาศัย ที่มั่นคง มีอากาศหายใจที่บริสุทธิ์ มีน้ำกินน้ำใช้ที่เพียงพอต่อการอุปโภคและ บริโภค มีสภาพแวดล้อมที่ถูกละเลยและ ปราศจากมลภาวะรอบกวนทั้งฝุ่นละออง เสียง ขยะ มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวก มีความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีส่วนสาธารณะเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ และเป็นแหล่งผลิตอากาศบริสุทธิ์รวมทั้ง มีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์พอเพียงในการ รักษาความสมดุลของระบบนิเวศ

อย่างไรก็ตาม ความต้องการ สภาพแวดล้อมที่ดีของแต่ละปัจเจกบุคคล มีความหลากหลายและแตกต่างกันไป ทั้งในเขตเมืองและชนบท โดยขึ้นอยู่กับ

“ความต้องการสภาพแวดล้อมที่ดีของแต่ละ
ปัจเจกบุคคล มีความหลากหลายและแตกต่างกัน...
ขึ้นอยู่กับวิถีชีวิต สภาพเศรษฐกิจ และสังคม
ของแต่ละบุคคลในแต่ละพื้นที่.....

วิถีชีวิต สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ของแต่ละบุคคลในแต่ละพื้นที่ ในการ ประเมินสถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ที่จะส่งผลต่อความอยู่ดีมีสุขของคน ดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่จะต้อง พัฒนาเครื่องชี้วัดเพื่อสามารถชี้ให้เห็น ได้ว่าสภาพแวดล้อมที่ดีบนพื้นฐาน ความจำเป็นของคนเรานั้นควรจะอยู่ ระดับใดที่ทำให้คนเรา “อยู่ดีมีสุข” ทั้ง สุขภาพร่างกายและจิตใจได้อย่างสมดุล ซึ่งเครื่องชี้วัดดังกล่าว จะมีความสำคัญ

ต่อการติดตามประเมินผลกระทบ ขั้นสุดท้ายของการพัฒนาที่มีต่อคนและ เชื้อต่อการวางแผนพัฒนาให้คนอยู่ดีมี สุขได้ต่อไป

บทความที่จะนำเสนอต่อไปนี้จะ ให้ความสำคัญกับเครื่องชี้วัดความ อยู่ดีมีสุขของคนอื่นเนื่องจากสภาพ แวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเน้นการ ประเมินสถานการณ์สภาพแวดล้อมที่ สัมพันธ์กับการดำรงชีวิตของคนใน 3 ด้าน คือ ด้านที่อยู่อาศัยและการได้

รับบริการสาธารณสุขไปโรค ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และด้านสิ่งแวดล้อม

สภาพแวดล้อมที่ดี...ความแตกต่างระหว่างเมืองและชนบท

ในการประเมินสถานการณ์สิ่งแวดล้อมรอบตัวคนที่มีผลต่อความอยู่ดีมีสุขของคนนั้น อาจแยกพิจารณาได้จากสภาพแวดล้อมในเขตเมืองและชนบทที่มีความแตกต่างกัน เนื่องจากวิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมในเมืองและชนบทแตกต่างกัน กล่าวคือ **คนในเขตเมือง** จะมีความสุขได้ หากมีบ้านหรือที่อยู่อาศัยที่มั่นคงเป็นของตนเอง ได้รับการสาธารณสุขไปโรคที่ทั่วถึงและพอเพียง มีการเดินทางที่สะดวกสบาย มีระยะการเดินทางระหว่างที่พักอาศัยกับที่ทำงานหรือโรงเรียนไม่ไกลเกินไป มีสวนสาธารณะสำหรับเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจและเป็นเสมือนปอดของเมืองสำหรับฟอกอากาศบริสุทธิ์ มีอากาศดี ไม่มีฝุ่นละอองที่เป็นมลพิษส่งผลกระทบต่อสุขภาพและระบบการหายใจของประชาชน ไม่มีเสียงอึกทึกที่ระคายเคืองต่อระบบประสาทและมีระบบการจัดขยะที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ไม่ต้องกังวลว่าเมื่อออกจากบ้านไปแล้ว จะต้องเผชิญกับปัญหาอาชญากรรมหรือไม่ มีโอกาสติดต่อสื่อสารกับคนอื่นได้สะดวกหรือไม่ รวมทั้งสามารถเข้าถึงแหล่งพักผ่อนหย่อนใจจากการให้บริการของสังคมได้หรือไม่

ส่วน**คนในชนบท** ก็อยากมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกินของตนเอง มี

“

สภ. พัฒนาศูนย์ชีวิต
สภาพแวดล้อม โดยคำนึงถึง
ความจำเป็นพื้นฐานหลักในการ
ดำรงชีวิตของคน

”

สภาพบ้านเรือนที่มั่นคงแข็งแรง มีน้ำเพื่อการบริโภคที่สะอาดทั่วถึงและเพียงพอ มีเส้นทางคมนาคมที่สามารถใช้เดินทางสัญจรได้สะดวกตลอดปี และสามารถเดินทางติดต่อกับตัวเมืองได้สะดวก มีแหล่งเชื้อเพลิงที่เพียงพอและสามารถนำมาใช้ในครัวเรือนได้โดยไม่ต้องบุกรุกทำลายป่า มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดีคือมีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งผลิตปัจจัยสี่ที่เป็นความจำเป็นพื้นฐานของชาวชนบท มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่เพียงพอต่อการทำการเกษตรในฤดูแล้ง และมีสภาพที่เหมาะสมต่อการอยู่อาศัยของสัตว์น้ำโดยปราศจากการปนเปื้อนของสารพิษต่าง ๆ

สภาพแวดล้อมที่ดี : เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตที่ดีและการอยู่ดีมีสุข

จากความจำเป็นและความต้องการมีสภาพแวดล้อมที่ดีของคนในเขตเมืองและชนบทซึ่งมีระดับของความ ต้องการในแต่ละเรื่องต่างกั่ดงกล่าวมาแล้ว ในการวัดระดับของสภาพแวดล้อมที่ดีที่จะทำให้คน “อยู่ดีมีสุข” ได้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) จึงได้พัฒนาดัชนีชี้วัด โดยคำนึงถึงความจำเป็นพื้นฐานหลักในการดำรงชีวิตของคนใน 3 ด้าน คือ **ด้านที่อยู่อาศัยและการได้รับการสาธารณสุขไปโรค ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และด้านสิ่งแวดล้อม** โดยสามารถอธิบายรายละเอียดความต้องการในแต่ละด้าน ได้ดังนี้

● **ความต้องการที่อยู่อาศัยและการได้รับการสาธารณสุขไปโรค** เป็นความจำเป็นพื้นฐานของคน ไม่ว่าคนคนนั้นจะอาศัยอยู่ในเขตเมืองหรือชนบทก็ตาม ต่างก็อยากจะมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง และมีกรรมสิทธิ์ในที่พักอาศัยของตนเอง พร้อมสาธารณสุขไปโรคและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้านด้วยกันทั้งสิ้น ดังนั้น ในการวัดความอยู่ดีมีสุขของคนจากความต้องการดังกล่าว อาจประเมินได้จาก แนวโน้มการถือครองกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย ทั้งผู้ที่มีบ้านและที่ดินของตนเอง รวมทั้งผู้ที่ต้องเช่าบ้านอยู่ว่ามีความมั่นคงดีขึ้นเพียงใด ประชาชนได้รับการไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ เพียงพอหรือไม่ มีการติดต่อสื่อสารที่สะดวกหรือไม่ ทั้งนี้ ผู้ที่อยู่อาศัยในเขตเมือง อาจมีความ

ต้องการมีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินของตน เพื่อความมั่นคงด้านที่พักอาศัย และต้องการเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่ใกล้ มีประสิทธิภาพและคุณภาพ ในขณะที่คนในชนบท มีความต้องการถือครองกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินเพื่อใช้ทำกิน และใช้ประโยชน์ด้านการเกษตรเป็นหลัก ส่วนการเข้าถึงบริการสาธารณสุขนั้น คนชนบทอาจมีความต้องการเพียงให้น้ำไหล ไฟสว่าง และมีน้ำสะอาดสำหรับการบริโภคเท่านั้นก็เพียงพอแล้ว โดยตัวชี้วัดที่สำคัญในเรื่องนี้ อาจพิจารณาได้จากสัดส่วนครัวเรือนที่มีบ้านและที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง และสัดส่วนครัวเรือนที่มีน้ำประปาใช้

● **ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน** ความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นการมีคุณภาพชีวิตที่ดีและความอยู่ดีมีสุขของคนในสังคม นอกจากนี้ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินยังสะท้อนให้เห็นถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอีกด้วย ซึ่งในเรื่องนี้ไม่ว่าจะเป็นคนในชุมชนเมืองหรือคนในชนบทต่างก็มีความต้องการที่คล้ายคลึงกัน โดยดัชนีที่สามารถชี้ให้เห็นถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนในชุมชนและคนในแต่ละประเทศว่ามีความสงบสุขหรือไม่นั้น จะพิจารณาได้จากสถิติของคดีอาชญากรรมและสถิติคดียาเสพติดว่ามีมากน้อยเพียงใด

● **คุณภาพของสิ่งแวดล้อม** เป็นสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวคน ซึ่งในที่นี้จะครอบคลุมทั้งแหล่งน้ำ เสียง อากาศ รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติที่

สำคัญคือ ป่าไม้ ในการพิจารณาชี้วัดความสามารถด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อมดังกล่าวเพื่อการใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนมากน้อยเพียงใดนั้น อาจพิจารณาได้จากแนวโน้มความเสื่อมโทรมของป่าไม้ และคุณภาพของแหล่งน้ำว่ามีสภาพเป็นอย่างไร สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ของประเทศมีเพิ่มขึ้นหรือไม่ รวมทั้งมีสัดส่วนของปริมาณขยะ กากของเสีย ตลอดจนการใช้สารอันตราย ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพดิน และคุณภาพของแหล่งน้ำมากน้อยเพียงใด

โดยคนในเมืองมีความต้องการน้ำสะอาด และอากาศที่ดี ไม่มีเสียงอีกทีก็จนก่อให้เกิดความรำคาญ และไม่ต้องการเผชิญปัญหาที่ต้องประสบอยู่ในปัจจุบันก็คือ ปัญหาเรื่องเสียง อากาศไม่บริสุทธิ์ และปัญหาขยะ ในขณะที่คนในชนบท มีความต้องการแหล่งน้ำ และสภาพดินที่ดีเพื่อใช้ประโยชน์ทางการเกษตร มีป่าไม้เพื่อใช้เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร และช่วยรักษาระบบนิเวศ และไม่ต้องการเผชิญกับปัญหาแหล่งน้ำเสีย ที่เกิดจากการปล่อยน้ำเสียของโรงงาน การถูกบุกรุก

พื้นที่เกษตรจากชุมชน รวมทั้งการใช้สารเคมีทางการเกษตรจนเกิดสารตกค้างในน้ำและดิน โดยดัชนีชี้วัดที่สามารถบ่งบอกถึงสถานการณ์ของสิ่งแวดล้อมเหล่านี้ได้ สามารถพิจารณาได้จากดัชนีของคุณภาพน้ำ สัดส่วนขยะต่อประชากร และสัดส่วนของพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่ทั้งหมด เป็นต้น

จากตัวชี้วัดดังกล่าวทำให้เราสามารถนำไปวัดผลการพัฒนาที่ผ่านมา ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่า สถานการณ์ของสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของสภาพที่อยู่อาศัย ปัญหาคุณภาพของแหล่งน้ำ เสียง อากาศ เป็นพิษ ป่าไม้เสื่อมโทรม การแย่งชิงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้ง ปัญหาอาชญากรรม การฉกชิงวิ่งราว และปัญหายาเสพติด ล้วนแล้วแต่เป็นตัวอย่างของปัญหาที่สะท้อนให้เห็นถึงความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมที่ชัดเจนและนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นโดยปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวได้ส่งสมจนก่อให้เกิดเป็นปัญหาทางสังคม ซึ่งหากไม่ร่วมมือกันเร่งแก้ไข สถานการณ์ให้สภาพแวดล้อมพลิกฟื้นกลับคืนสู่สภาวะที่ดีแล้ว สภาพสังคมที่

“

...หากไม่ร่วมมือกันเร่งแก้ไขสถานการณ์ให้สภาพแวดล้อมพลิกฟื้นกลับคืนสู่สภาวะที่ดีแล้ว... สภาพสังคมก็เสื่อมถอย
ย่อมส่งผลกระทบต่อความอยู่ดีมีสุขของคนไทย
ด้วยเช่นกัน....

”

เสื่อมถอยย่อมส่งผลกระทบต่อความอยู่ดีมีสุขของคนในสังคมด้วยเช่นกัน

สถานการณ์ด้านที่อยู่อาศัยและสาธารณูปโภคมีแนวโน้มดีขึ้น

เมื่อเปรียบเทียบในช่วงก่อนวิกฤตและหลังวิกฤตเศรษฐกิจ (ปี 2535-2543) พบว่าประชาชนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยมากขึ้น โดยประชาชนมีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินที่มั่นคงถาวรขึ้น และครัวเรือนชนบทก็มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกินเพิ่มขึ้นมาก ขณะเดียวกันครัวเรือนที่ใช้น้ำประปามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมากและทั่วถึงทุกภาค เช่นเดียวกับการคมนาคมในชนบทที่ดีขึ้นมาก แต่ในกรุงเทพมหานครยังคงมีปัญหาการจราจรแออัดอยู่ ส่วนความสะดวกในการสื่อสารโดยเฉพาะโทรศัพท์พื้นฐานมีแนวโน้มที่ดีขึ้น ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวนับว่าเป็นผลดีต่อความอยู่ดีมีสุขของคนไทยโดยรวม ทั้งนี้ สามารถพิจารณารายละเอียดในแต่ละเรื่องได้ดังนี้

กรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินเพิ่มขึ้น “บ้าน หรือ ที่อยู่อาศัย” นับเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำรงชีวิต ทุกคนมีความต้องการที่จะมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงถาวร มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดิน แต่ด้วยวิถีชีวิตของคนในเขตเมืองและชนบทที่แตกต่างกัน จึงทำให้มีความต้องการในเรื่องที่อยู่อาศัยแตกต่างกันบ้าง กล่าวคือ คนในเขตเมืองต้องการมีบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง ไม่ต้องเช่าผู้อื่น เพราะการเช่าบ้านและที่ดินอยู่อาศัยไม่ก่อให้เกิดความมั่นคงทั้งด้านระยะเวลาที่อยู่อาศัยและค่าใช้จ่ายเนื่องจากจะเกิดความกังวลใจเมื่อใกล้

“บ้าน หรือ ที่อยู่อาศัย” นับเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำรงชีวิต ทุกคนมีความต้องการที่จะมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงถาวร มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดิน

จะหมดสัญญาเช่า เพราะเกรงว่าจะไม่ได้เช่าต่อหรือค่าเช่าจะเพิ่มขึ้น ซึ่งความกังวลใจนี้เองส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำงาน ดังนั้นการมีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินของผู้ที่อยู่อาศัยในเมืองจึงเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญ ในขณะที่คนในชนบทมีอาชีพผูกพันกับการเกษตรจึงมีความจำเป็นต้องพึ่งพิงที่ดินเพื่อใช้ในการเกษตร ฉะนั้นความเกี่ยวพันของครัวเรือนในชนบทด้านที่อยู่อาศัยจึงเชื่อมโยงกับการมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน ซึ่งจะเป็นตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขด้านที่อยู่อาศัยของคนในชนบท

เมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนของการมีกรรมสิทธิ์หรือเป็นเจ้าของบ้านและที่ดิน ซึ่งสำนักงานสถิติแห่งชาติได้รายงานผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนแล้ว พบว่าโดยภาพรวมทั้งประเทศสัดส่วนการมีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินดีขึ้นกล่าวคือ ในช่วงก่อนวิกฤตคือปี 2535 สัดส่วนการมีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 72.5 เป็นร้อยละ 77.9 ในปี

2539 และร้อยละ 78.8 ในปี 2543 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจที่เห็นได้ชัดเจนก็คือครัวเรือนที่ต้องเช่าที่อยู่อาศัยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอด คือ ในปี 2535 คิดเป็นร้อยละ 7.0 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 9.8 และ 11.1 ในปี 2539 และ ปี 2543 ตามลำดับ

หากเปรียบเทียบสัดส่วนการมีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินของคนในเมืองและชนบทในปี 2543 พบว่าครัวเรือนของคนเมืองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีสัดส่วนการมีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 38.6 ของครัวเรือนในพื้นที่เนื่องจากราคาบ้านและที่ดินในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ทำให้มีโอกาสในการเป็นเจ้าของบ้านและที่ดินน้อยมาก ในขณะที่ครัวเรือนในชนบทมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินเกือบร้อยละ 100 กล่าวคือ ชาวชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนของครัวเรือนที่เป็นเจ้าของบ้านและ

ที่ดินสูงที่สุดคือร้อยละ 94.2 ของครัวเรือนในพื้นที่ รองลงมาคือ ภาคเหนือ ภาคใต้และภาคกลาง คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 88.6, 82.3 และร้อยละ 73.2 ของครัวเรือนในพื้นที่ ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบสถานะทางเศรษฐกิจ กับการเป็นเจ้าของบ้านและที่ดิน พบว่า ผู้ที่ทำอาชีพด้านการเกษตร และเป็นเจ้าของที่ดิน มีสัดส่วนการเป็นเจ้าของบ้านและที่ดินสูงที่สุดโดยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 97.3 ในปี 2535 เป็นร้อยละ 98.2 ในปี 2543 ส่วนผู้ที่ทำอาชีพเสมียน พนักงาน และพนักงานขายบริการ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีรายได้ต่ำ มีสัดส่วนการเป็นเจ้าของบ้านและที่ดินต่ำสุด เนื่องจากไม่มีกำลังซื้อเพียงพอ โดยรัฐจำเป็นต้องหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว

สำหรับครัวเรือนในชนบทเมื่อพิจารณาจากการมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน ในช่วงปี 2535-2542 ปรากฏว่ามีแนวโน้มดีขึ้นมาก ทั้งนี้ จากข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน หรือ กชช. 2ค พบว่าหมู่บ้านที่ยังมีปัญหาเรื่องเอกสารสิทธิ์ที่ดินหรือไม่มีเอกสารสิทธิ์ มีสัดส่วนลดลงทุกปี กล่าวคือ ลดลงจากร้อยละ

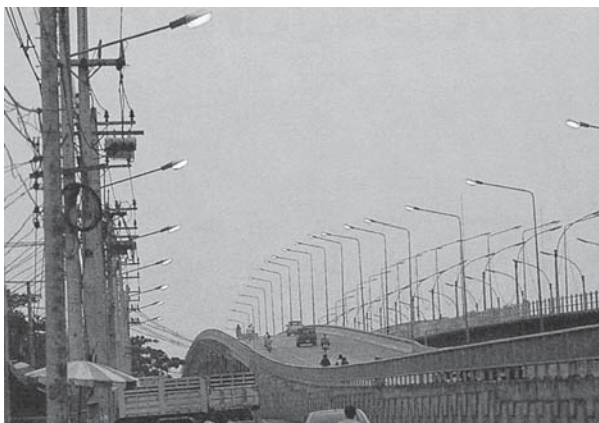
24.6 ในปี 2535 เหลือร้อยละ 24.1 ในปี 2539 และเหลือเพียงร้อยละ 7.6 ในปี 2542 โดยภาคเหนือยังคงเป็นภาคที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์มากที่สุด แต่มีสัดส่วนลดลงเหลือร้อยละ 15.1 ของหมู่บ้านในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นภาคที่มีปัญหาการไม่มีเอกสารสิทธิ์น้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 5.1 ของหมู่บ้าน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากผลการพัฒนาดังกล่าว อาจสรุปได้ว่าวิกฤตเศรษฐกิจไม่มีผลกระทบต่อนโยบายของประเทศในเรื่องการออกเอกสารสิทธิ์ ซึ่งได้ส่งผลต่อความมั่นคงในที่อยู่อาศัยของคนในชนบท เมื่อพิจารณาจากกรรมสิทธิ์ในที่ดินดังกล่าวแล้ว

น้ำประปาสามารถให้บริการเพิ่มขึ้นแต่ยังไม่ทั่วถึง นอกจากการมีบ้านเรือนที่อยู่อาศัยแล้วสาธารณูปโภคต่างๆ ที่อำนวยความสะดวกภายในบ้านเช่น ไฟฟ้า น้ำประปาก็มีความสำคัญต่อความอยู่ดีมีสุขของคนด้วยเช่นกัน เนื่องจากการมีน้ำสะอาดเพื่อการอุปโภคบริโภคเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ หากบ้านใดขาดแคลนสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานแล้ว

คุณภาพชีวิตของคนในบ้านนั้นจะต่ำ และบ้านนั้นจะไม่ก่อให้เกิดความอยู่ดีมีสุขแก่ผู้อยู่อาศัยในบ้าน

การได้รับบริการพื้นฐานที่รัฐจัดสรรให้ จะพิจารณาจากสัดส่วนของครัวเรือนที่มีน้ำประปาหรือน้ำบาดาลต่อเข้าบ้านเป็นหลัก เนื่องจากบริการด้านไฟฟ้ารัฐได้จัดบริการให้ทั่วถึงทุกชุมชนแล้ว โดยพบว่าประชาชนได้รับบริการพื้นฐานดังกล่าวเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 25.4 ในปี 2535 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 61.4 ในปี 2543 ทั้งนี้ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีสัดส่วนของครัวเรือนที่ได้รับบริการน้ำประปามากที่สุดโดยมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 58.5 ในปี 2535 เป็นร้อยละ 84.1 ในปี 2543 ของครัวเรือนในพื้นที่ส่วนภาคใต้เป็นภาคที่ได้รับบริการน้อยที่สุดคือ มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 31.4 ของครัวเรือนในพื้นที่ ในปี 2543 ถึงแม้ว่าสัดส่วนการได้รับบริการน้ำประปาจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั่วทุกภาคของประเทศ แต่สัดส่วนการใช้น้ำบ่อหรือน้ำบาดาลมีแนวโน้มลดลง และสัดส่วนการใช้น้ำจากแม่น้ำลำคลองก็มีแนวโน้มลดลงเช่นกัน แสดงให้เห็นว่ายังมีประชาชนอีกบางส่วนที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานดังกล่าว

การคมนาคมในเขตเมืองและชนบทมีแนวโน้มดีขึ้น เส้นทางคมนาคม เป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการดำรงชีพ การทำมาหากิน รวมทั้งการเชื่อมโยงเทคโนโลยี การตลาด ข้อมูลข่าวสารระหว่างเมืองกับชนบท โดยคนในเมืองมีความต้องการการเดินทางที่สะดวก รวดเร็ว ส่วนคนในชนบท

ต้องการเส้นทางสัญจรที่มีสภาพคงทน แข็งแรง สามารถใช้สัญจรได้ตลอดปี ไม่ถูกตัดขาดในฤดูฝน เพื่อให้สามารถติดต่อ และเข้าถึงบริการพื้นฐานอื่นๆ ของรัฐ เช่น โรงพยาบาล ไปรษณีย์ สถานีตำรวจ โทรศัพท์ ได้อย่างทั่วถึงที่เมื่อความต้องการพื้นฐานแตกต่างกัน ตัวชี้วัดที่จะใช้วัดความอยู่ดีมีสุขด้านการคมนาคมของคนในเขตเมืองและเขตชนบทย่อมแตกต่างกันด้วย ทั้งนี้ ในเขตเมืองจะใช้ระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางเป็นตัวชี้วัด ซึ่งในเขตกรุงเทพมหานครจะพิจารณาจากความเร็วเฉลี่ยคิดเป็นกิโลเมตรต่อชั่วโมงในช่วงเร่งด่วน ส่วนในเขตชนบทจะวัดจากความสะดวกในการเดินทางติดต่อระหว่างชุมชนต่างๆ เช่น ระหว่างหมู่บ้านกับตัวเมือง โดยผลการประเมินพบว่า การเดินทางในเขตกรุงเทพมหานครมีความสะดวกดีขึ้นเล็กน้อย โดยพิจารณาจากความเร็วของรถยนต์ส่วนบุคคลบนถนนสายหลักที่มีแนวโน้มดีขึ้น กล่าวคือ ความเร็วของรถยนต์เข้าเมืองเพิ่มขึ้นจาก 16.4 ก.ม./ชม. ในปี 2541 เป็น 18.1 ก.ม./ชม. ในปี 2544 ส่วนความเร็วของรถยนต์ขาออกจากเมืองเพิ่มขึ้นจาก 20.3 ก.ม./ชม. ในปี 2541 เป็น 23.9 ก.ม./ชม. ในปี 2544 อย่างไรก็ตามสภาพโดยรวมในเขตกรุงเทพมหานครยังคงมีปัญหาด้านจราจรแออัด เนื่องจากพื้นที่ถนนมีสัดส่วนน้อยกว่าเมื่อเทียบกับปริมาณรถยนต์ที่เพิ่มขึ้น สำหรับการสัญจรในเขตชนบทมีแนวโน้มดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด พิจารณาได้จากปัญหาในการใช้เส้นทางคมนาคมทางถนนที่มีแนวโน้มลดลงโดยตลอดจากจำนวนหมู่บ้านที่มีปัญหาด้านการ

“
เมื่อความต้องการพื้นฐาน
แตกต่างกัน ตัวชี้วัดที่จะใช้วัด
ความอยู่ดีมีสุขของคน
ในเขตเมืองและชนบท
ย่อมแตกต่างกัน

คมนาคมคิดเป็นร้อยละ 8.8 ของทั้งประเทศ ในปี 2535 ลดลงเหลือร้อยละ 3 ในปี 2542 แสดงว่าประเทศไทยมีการพัฒนาด้านการคมนาคมดีขึ้น โดยภาคเหนือยังคงมีปัญหาด้านการคมนาคมมากที่สุด เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นอุปสรรคต่อการขยายโครงข่ายถนน

ความสะดวกในการสื่อสาร
ดีขึ้น การสื่อสารเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่สำคัญอีกประการหนึ่งในโลกปัจจุบัน ที่เป็นโลกของเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารซึ่งต้องการการสื่อสารที่รวดเร็ว ทั่วถึง ทั้งนี้ ระบบการสื่อสารที่ดีจะสามารถสร้างความสะดวกและประหยัดเวลาในการเดินทางได้มาก ในที่นี้จะพิจารณาจากระบบโทรศัพท์พื้นฐาน

“
ความรู้สึกปลอดภัยจะช่วยให้
เกิดความรู้สึกที่มั่นคงในการ
ประกอบอาชีพ การดำเนิน
ธุรกิจและการดำรงชีวิต

ซึ่งจะเป็นตัวเชื่อมในการติดต่อสื่อสารรูปแบบอื่นได้ง่าย โดยปัจจัยที่นำมาพิจารณา คือ จำนวนโทรศัพท์พื้นฐาน ซึ่งจากผลการพัฒนาในภาพรวม พบว่าสัดส่วนเลขหมายโทรศัพท์พื้นฐานที่มีต่อประชากรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอด โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 2 ในช่วงปี 2539-2540 และมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 2.5 ในช่วงปี 2541-2543 ซึ่งแสดงว่าวิกฤตเศรษฐกิจไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการให้บริการโทรศัพท์พื้นฐาน เช่นเดียวกับจำนวนเลขหมายที่มีผู้เข้าก็มีอัตราเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน ซึ่งสะท้อนถึงความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในการได้รับบริการสาธารณูปโภคด้านนี้จากรัฐ

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีแนวโน้มลดลง

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้คนมีความอยู่ดีมีสุข เพราะความรู้สึกปลอดภัยจะช่วยให้เกิดความรู้สึกที่มั่นคงในการประกอบอาชีพ การดำเนินธุรกิจและการดำรงชีวิต นอกจากนี้ยังเป็นปัจจัยดึงดูดต่อการตัดสินใจในการลงทุนของนักลงทุนทั้งชาวไทยและต่างประเทศด้วย โดยสิ่งที่พอจะชี้ให้เห็นถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ก็คือ จำนวนคดีอาชญากรรมและคดีอาชญากรรม ซึ่งหากมีแนวโน้มสูงขึ้นก็จะสร้างความสะท้อนขวัญและก่อให้เกิดความหวาดกลัว รวมทั้งความไม่เชื่อมั่นให้กับคนมากขึ้น ปัญหาดังกล่าวนอกจากจะส่งผลกระทบต่อความสงบสุขในสังคมและความอยู่ดีมีสุขของคนทั่วไปแล้ว ยังสะท้อนให้

เห็นถึงปัญหาความไม่มีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศด้วย

ดังจะเห็นได้ว่า ในปัจจุบัน**คดีอาชญากรรมได้ทวีความรุนแรงขึ้นมาก** ไม่ว่าจะเป็นคดีการฆ่าผู้อื่นทั้งที่เจตนาและไม่เจตนา การทำร้ายร่างกาย การประทุษร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ทั้งในรูปแบบของการลักทรัพย์ ริดเอาทรัพย์ ฉกชิง ชิงวิ่งราว และอื่น ๆ อีกหลากหลายรูปแบบล้วนมีให้เห็นกันมากขึ้น รวมทั้งมีวิธีการที่รุนแรงที่ทำให้ร้ายความรู้สึกและสะท้อนขวัญแก่ผู้พบเห็นมากยิ่งขึ้นเรื่อยๆ การกระทำดังกล่าว เป็นผลเนื่องมาจากวิกฤตที่ก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมตามมามากมาย ซึ่งล้วนบั่นทอนความสงบสุขและความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนลงเรื่อย ๆ เช่นกัน

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้รวบรวมสถิติจำนวนคดีอาชญากรรมทั่วประเทศ โดยเปรียบเทียบในช่วงก่อนเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ กับช่วงหลังวิกฤติเศรษฐกิจ พบว่า คดีอาชญากรรมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จาก 1.2 คดีต่อประชากรพันคน ในปี 2535 เป็น 1.6 คดีต่อประชากรพันคน ในช่วงวิกฤตปี 2540-2541 และเพิ่มขึ้นเป็น 1.7 คดีต่อประชากรพันคนในช่วงหลังวิกฤตปี 2542-2543 โดยส่วนใหญ่เป็นคดีที่เกิดขึ้นในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งชี้ให้เห็นปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินที่เป็นปัญหาสำคัญของคนกรุงเทพมหานคร

สำหรับ**ยาเสพติดโดยเฉพาะปัญหายาบ้ามีแนวโน้มสูงขึ้นมาก** ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อตัวผู้เสพ

โดยตรงแล้วยังส่งผลกระทบต่อผู้อื่นด้วย ขณะเดียวกันยังนำไปสู่ปัญหาทางสังคมด้านต่าง ๆ ตามมา เช่น เกิดการทำร้ายร่างกาย การชิงทรัพย์ การลักขโมย เพื่อหาเงินไปเสพยา ซึ่งปัญหาเหล่านี้นับวันจะเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว หากพิจารณาจากสถิติคดียาเสพติดในช่วงปี 2535-2543 พบว่า มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีอัตราการเพิ่มค่อนข้างสูง โดยมีจำนวนคดีเพิ่มขึ้นจาก 168,641 ในปี

“

ความสัมพันธ์ของ

ทรัพยากรธรรมชาติ

กับสิ่งแวดล้อม เป็นความสัมพันธ์

ที่เกื้อกูลกันในระบบนิเวศ หากระบบ

นิเวศถูกทำลายหรือไม่สมดุล

ผลกระทบที่เกิดขึ้น ก็จะเชื่อมโยงกับ

เป็นลูกโซ่ไปทั้งระบบด้วยเช่นกัน

”

2539 เป็น 225,252 ในปี 2541 และ 263,324 คดี ในปี 2543 ตามลำดับ หรือคิดเป็นสัดส่วนคดีต่อประชากรพันคน 2.8, 3.7 และ 4.3 ตามลำดับ โดยกรุงเทพมหานครยังคงเป็นพื้นที่ที่ประสบกับปัญหายาเสพติดสูงสุด คือประมาณร้อยละ 30 ของคดียาเสพติดที่เกิดขึ้นทั่วประเทศตลอดช่วงปี 2535-2543

คุณภาพของสิ่งแวดล้อมยังคงเป็นปัญหาระดับประเทศ

ความผูกพันระหว่างคนกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นความผูกพันที่มีมาตั้งแต่ในอดีต จวบจนถึงปัจจุบันคนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ความสัมพันธ์ระหว่าง “คนกับดิน น้ำ อากาศ และป่าไม้” เป็นความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันเป็นลูกโซ่อย่างเป็นระบบ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นแหล่งผลิตปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของคน ได้แก่ “ที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค” ความสัมพันธ์ของทรัพยากรธรรมชาติกับสิ่งมีชีวิต จึงเป็นความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกันในระบบนิเวศ หากระบบนิเวศถูกทำลายหรือไม่สมดุล ผลกระทบที่เกิดขึ้น ก็จะเชื่อมโยงกันเป็นลูกโซ่ไปทั้งระบบด้วยเช่นกัน ดังตัวอย่าง เช่น “คนใช้สารเคมีอันตราย เกิดสารตกค้างในผลผลิตที่ใช้เป็นอาหาร ดินเสีย น้ำเสีย อากาศเสีย สัตว์น้ำสูญพันธุ์ ต้นไม้ไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้ ป่าถูกทำลาย ไม่มีต้นไม้ฟอกอากาศบริสุทธิ์ ไม่มีป่าดูดซับน้ำ ดูดความชื้น ฝนแล้ง ป่าแห้งแล้ง เกิดไฟป่า สัตว์ป่า ไม้ป่าสูญพันธุ์ น้ำป่าไหลหลากท่วมที่ทำกินผู้คนอดอยาก” ซึ่งผลกระทบของการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่ระมัดระวังดังกล่าว กำลังเป็นปัญหาลำดับที่เกิดขึ้นในทั่วทุกภูมิภาคของโลก

เช่นเดียวกับปัญหามลพิษไม่ว่าจะเป็นมลพิษทางอากาศ เสียง ขยะ สารอันตราย สารตกค้างต่างๆ ล้วนแล้วแต่มีผลกระทบต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนโดยตรง นอกจากนี้แล้ว

“

ปัญหามลพิษ....ล้นแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อ
ความอยู่ดีมีสุขของประชาชนโดยตรง....
และยังก่อให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจ
ในการแก้ไขปัญหาและรักษาสุขภาพ....

”

ยังก่อให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจที่ต้องใช้เงินในการแก้ไขปัญหาและเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาสุขภาพอีกด้วย โดยคนในเขตเมืองใหญ่จะมีความเสี่ยงด้านมลพิษสิ่งแวดล้อมสูงกว่าคนในชนบท ซึ่งเป็นผลมาจากการกระจุกตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในเขตเมืองใหญ่ ที่ทำให้อากาศที่เพิ่มขึ้น ได้แก่ ฝุ่น น้ำเสีย สารพิษ ขยะ สารพิษจากรถยนต์สูงตามไปด้วย ในขณะที่คนในชนบทจะได้รับผลกระทบทางอ้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องคุณภาพของแหล่งน้ำที่มีสารพิษตกค้าง ทั้งนี้ ในการประเมินสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยอาศัยเครื่องชี้วัดมีรายละเอียดดังนี้

คุณภาพแหล่งน้ำโดยรวมดี แต่....เจ้าพระยา ทำจีนวิกฤต เมื่อ

พิจารณาจากเครื่องชี้วัดคุณภาพของแหล่งน้ำผิวดิน ซึ่งใช้ในการอุปโภคและบริโภคของประชาชน เป็นดัชนีวัดความอยู่ดีมีสุขของประชาชนด้านสิ่งแวดล้อมพบว่า แม่น้ำสายต่างๆ ในประเทศยังอยู่เกณฑ์ที่เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ในภาคเกษตรและอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงคุณภาพน้ำหรือปัญหามลพิษทางน้ำ นับวันจะเป็นปัญหาที่ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ซึ่งผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำของกรมควบคุมมลพิษและสำนักอนามัยสิ่งแวดล้อมพบว่า แม้คุณภาพแหล่งน้ำโดยรวมจะดีขึ้นแต่ยังมีแหล่งน้ำที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่ามาตรฐานมาก โดยคุณภาพน้ำในบริเวณภาคกลางมีสภาพเสื่อมโทรมมากที่สุด โดย

เฉพาะแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่างและแม่น้ำท่าจีนตอนล่าง ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีพของคนและสัตว์น้ำ จึงจำเป็นต้องให้มีระบบบำบัดน้ำเสียที่มีประสิทธิภาพก่อนปล่อยลงสู่แม่น้ำต่างๆ

มลพิษในอากาศ...ปัญหาคร่าชีวิตคนเมือง ปัญหามลพิษทางอากาศยังคงเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ มักจะพบในเขตเมืองใหญ่ โดยเฉพาะกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีปัญหามลพิษรุนแรงที่สุดของประเทศ จากรายงานการศึกษาผลกระทบของคุณภาพอากาศที่มีต่อสุขภาพอนามัยของคน โดยธนาคารโลกเมื่อปี 2536 พบว่าจำนวนผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตจากมลพิษทางอากาศมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยเฉพาะคนในกรุงเทพมหานคร ได้รับผลกระทบจากฝุ่นละอองอย่างรุนแรงที่เสียชีวิตก่อนวัยอันควรถึงปีละ 5,000 คน และต้องใช้ค่าใช้จ่ายเพื่อป้องกันและรักษาคิดเป็นร้อยละ 8-10 ของรายได้ต่อปีของคนกรุงเทพมหานคร ซึ่งความสูญเสียด้านสุขภาพและความสูญเสียทางเศรษฐกิจนี้จะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 20 ภายในปี 2568

มลพิษทางเสียงสูงขึ้นตามเมืองใหญ่ ปัญหามลพิษทางเสียงเป็นปัญหาที่พบในเมืองใหญ่ที่มีสาเหตุมาจากปัญหาการจราจรเป็นหลัก ซึ่งจะก่อให้เกิดความรำคาญและรบกวนสุขภาพเกิดโรคภูมิแพ้และระบบทางเดินหายใจ ส่งผลให้คุณภาพชีวิตหรือความอยู่ดีมีสุขของประชาชนลดลงตามไปด้วย โดยพื้นที่ที่ประสบปัญหามลพิษทางเสียงมักจะประสบปัญหามลพิษทางอากาศ

สูงด้วย ซึ่งผลจากการตรวจวัดบริเวณพื้นที่ทั่วไปและบริเวณริมถนนของจังหวัดต่างๆ พบว่า กรุงเทพมหานครมีระดับเสียงรบกวนมีค่าเกินมาตรฐานส่วนจังหวัดต่างๆ ในภูมิภาคระดับเสียงไม่เกินมาตรฐานที่กำหนด ยกเว้นริมถนนสายหลักในเมืองใหญ่

สารเคมีอันตราย...สารตกค้าง

ทำลายสุขภาพคนมากขึ้น เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่ตั้งอยู่ในเขตร้อนชื้นเหมาะต่อการแพร่ขยายพันธุ์ของแมลงศัตรูพืช ส่งผลให้เกษตรกรต้องใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชมากขึ้น จนเกิดการตกค้างของสารเคมีอันตรายอยู่ในพืชผลการเกษตรและอาหารที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของผู้บริโภค ดังจะเห็นได้จากรายงานของกระทรวงสาธารณสุข พบว่า จำนวนผู้ป่วยและเสียชีวิตจากสารอันตรายมีจำนวนเพิ่มขึ้น ซึ่งในจำนวนผู้ป่วยดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นผู้ป่วยที่ได้รับสารเคมีการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 92 ของจำนวนผู้ป่วยที่ได้รับสารเคมีทั้งหมดที่เหลือเป็นผู้ป่วยที่ได้รับสารเคมีจากภาคอุตสาหกรรม

ขยะกำจัดไม่ถูกหลักสุขาภิบาล

ปัญหามลพิษจากขยะเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นในหลายพื้นที่ทั่วประเทศเนื่องจากจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้นทำให้มีกิจกรรมการอุปโภค บริโภคมากขึ้น ส่งผลให้ปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย โดยปริมาณขยะจากบ้านเรือนที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและคุณภาพของน้ำใต้ดินอย่างรุนแรง แม้ว่าจะมีหลายหน่วยงานที่ให้ความสนใจใน

เรื่องนี้ แต่ปัญหาการกำจัดที่ไม่ถูกหลักสุขาภิบาลยังคงมีอยู่ในหลายพื้นที่ เช่น การนำขยะมากองทิ้งกลางแจ้ง หรือการเผาในที่กลางแจ้งโดยไม่มีการคัดแยกขยะ ทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชน

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันขีดความสามารถในการจัดเก็บขยะในพื้นที่เมืองต่างๆ เริ่มมีแนวโน้มดีขึ้น โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีปริมาณขยะคิดเป็นร้อยละ 24 ของปริมาณขยะทั่วประเทศ ในช่วงที่ผ่านมาสามารถจัดเก็บขยะได้มีประสิทธิภาพมากขึ้นจากร้อยละ 91 ในปี 2535 เป็นร้อยละ 99 ในปี 2542 และในจำนวนนี้มีปริมาณขยะที่ถูกนำกลับมาใช้ใหม่ร้อยละ 20 ส่วนในพื้นที่เมืองอื่นและพื้นที่นอกเขตเทศบาลมีความสามารถในการจัดเก็บขยะเพียงประมาณร้อยละ 57 ในปี 2540-2541 ต่ำกว่ากรุงเทพมหานคร ซึ่งความสามารถในการจัดเก็บขยะก็เป็น

ปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนด้วยเช่นกัน

พื้นที่สีเขียว....ปอดของคน

เมืองต้องเพิ่มมากขึ้น จากความต้องการพื้นที่สีเขียวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจของคนในเมือง ซึ่งปัจจุบันมีพื้นที่สีเขียวน้อยมากเพื่อเทียบกับสัดส่วนประชากร โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร ตัวเลขในปี 2543 มีสัดส่วนของพื้นที่สีเขียว 1.51 ตารางเมตรต่อประชากร 1,000 คนเท่านั้น แม้ว่าในปี 2544 จะเพิ่มขึ้นเป็น 1.59 ตารางเมตรต่อประชากร 1,000 คนก็ตาม แต่นับว่ายังน้อยมากและยังไม่เพียงพอ จำเป็นต้องดำเนินการขยายพื้นที่สีเขียวเพิ่มขึ้นอีกมาก เช่นเดียวกับพื้นที่เมืองอื่นๆ ซึ่งพื้นที่สีเขียวนอกจากจะช่วยให้คนในเมืองมีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจเพิ่มขึ้นแล้วยังช่วยบรรเทาปัญหามลภาวะทางอากาศ ตลอดจนช่วยให้คนในเขตเมืองมีความอยู่ดีมีสุขมากขึ้น

พื้นที่ป่าลดลง.....ระบบนิเวศ

ขาดสมดุล จากความสัมพันธ์ของ “คนกับป่า” และความสำคัญของ “ป่ากับระบบนิเวศ” ดังที่กล่าวมาแล้ว ในการวัดความอยู่ดีมีสุขของคนจากสิ่งแวดล้อม จึงใช้สัดส่วนของพื้นที่ของป่าต่อพื้นที่ทั้งหมดของประเทศเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญประการหนึ่ง ซึ่งสถานการณ์ของพื้นที่ป่าในปัจจุบันพบว่า มีสัดส่วนลดลงเรื่อยๆ ถึงขั้นที่อยู่ในระดับเสี่ยงอันตรายต่อการรักษาสมดุลของระบบนิเวศ กล่าวคือ ในปี 2504 ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าจำนวน 171 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 53.3 ของพื้นที่ทั้งประเทศ และลดลงเหลือเพียงร้อยละ 25.3 ของพื้นที่ทั้งประเทศ ในปี 2541 การลดลงของพื้นที่ดังกล่าวเป็นผลทำให้ระบบนิเวศน์ และความหลากหลายทางชีวภาพเปลี่ยนแปลงไปส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนและชุมชนโดยรวม

บทสรุป

เป็นที่ยอมรับร่วมกันว่าสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อความอยู่ดีมีสุขของคน แต่สภาพแวดล้อมที่ดีที่คนเราปรารถนาและต้องการนั้น ในปัจจุบันได้ถูกทำลายลงด้วยฝีมือของมนุษย์ที่นับวันจะกลายเป็นปัญหาที่รุนแรงและส่งผลกระทบต่อเนื่องกันไปทั่วโลก ดังเช่นสถานการณ์สภาพแวดล้อมของคนไทย เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงก่อนเกิดวิกฤตและหลังวิกฤตเศรษฐกิจ โดยใช้ดัชนีชี้วัดทั้ง 3 ด้านดังที่กล่าวมาแล้ว อาจสรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมของคนไทยเมื่อพิจารณาจากความมั่นคงด้านที่อยู่

“
ร่วมกันขยายพล “ความอยู่ดีมีสุข” ให้บังเกิดขึ้น
กับกลุ่มคนทุกกลุ่มทั้งในเขตเมืองและชนบท
ทั่วประเทศ ด้วยการร่วมกันสร้างสภาพแวดล้อม
ที่อยู่รอบตัวเราให้ดีขึ้น เพื่อนำมา
ซึ่งความอยู่ดีมีสุขของคนไทยทุกคน
”

อาศัยและการได้รับบริการสาธารณสุขโรคพบว่ามีความโน้มดีขึ้นมาก ขณะที่ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีความปลอดภัย เช่นเดียวกับคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ยังคงมีปัญหาในหลายด้าน ทั้งปัญหามลพิษทางน้ำ อากาศ เสียงและขยะในเขตเมือง และปัญหาเรื่องป่าไม้และน้ำเสียในเขตชนบท

ดังนั้น ในการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม เพื่อนำมาซึ่งความอยู่ดีมีสุขของคนไทยทุกคนนั้น จำเป็นต้องสร้างจิตสำนึกให้ทุกภาคส่วนในสังคมมีการประสานร่วมมือและร่วมทำงานอย่าง

เป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมรอบตัวคนให้อยู่ในสภาวะที่ดี คนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม และมีคุณภาพ ขณะเดียวกันควรกันร่วมกันขยายผล “ความอยู่ดีมีสุข” ให้บังเกิดขึ้นกับกลุ่มคนทุกกลุ่มทั้งในเขตเมืองและชนบททั่วประเทศ ด้วยการร่วมกันสร้างสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเราให้ดีขึ้น เพื่อนำมาซึ่งความอยู่ดีมีสุขของคนไทยทุกคน

